

και βρισκόμενοι έτσι σ' ένα είδος συναγωνισμό με δάφτους, τούς αναγκάζει να βλέπουνε στ' 'Ωδείο έναν έχτρο κι ανταγωνιστή, εκεί που έπρεπε να βλέπουνε έναν προστάτη κι ανώτερο φίλο. Μ' αψή την κατάσταση καταντάει αδύνατη και κάθε συνεργασία των έξω μουσικών της 'Αθήνας με τ' 'Ωδείο για την 'Εθνική μουσική μόρφωση του Κοινού.

* *

'Αφτά για τὰ καθάρια Μουσικοπαιδαγωγικά ζητήματα που άγγίζει ο κ. 'Αξιότιμος στη φυλλάδιούλα του.

'Εξω από αυτά, ένα ζήτημα μάς μένει να εξετάσουμε· με τὸ ζήτημα σπουδαιότατο: τὸ 'Αβερῶφειο κληροδότημα.

"Αν τὰ πράματα ἔχουνε ὅπως τὰ λέει ο κ. 'Αξιότιμος, και μιλάει ἀπάνου στο ζήτημα ἀπὸ ἀρκετὰ παστρικά, δὲν μπορούμε παρὰ νὰ τοῦ δώσουμε δίκιο πέρα και πέρα.

Με ποῖο δικαίωμα βάσταξε τ' 'Ωδείο ἀλάκεια δέκα χρόνια ἕνα τέτοιο κληροδότημα ἀνεχτέλεστο; Κι ἂν ἀκόμα για τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλο λόγο ἀνάβαλε νὰ κηρύξει μουσικὸ διαγώνισμα, ποῖος τὸ ἐμπόδισε τουλάχιστο νὰ φροντίσει νὰ περιμαζεφτοῖνε σὲ κριτικὴ καὶ ἐπιστημονικὴ ἔκδοση τὰ δημοτικὰ μας τραγούδια; (καθὼς πολὺ σωστὰ ζητάει κι ο κ. 'Αξιότιμος).

Μὰ δὲν μπορῶ νὰ καταλάβω γιατί δὲν προκήρυξε ἴσαμε σήμερις μουσικὸ διαγώνισμα· κάπου διάβασα πὼς φέρνει λόγο τὴν ἔλλειψη «'Ελλήνων συνθετῶν»· οὔτε ἀρμόδιος εἶμαι μὰ οὔτε θέλω νὰ ζετᾶσω ἀπὸ τὸ ζήτημα· ὅμως θαρρῶ πὼς ο καλύτερος τρόπος για νὰ δοῦμε ἂν ὑπάρχει «'Ελλήνων συνθετῶν» εἶτανε και εἶναι νὰ προκηρυχτῇ ὁ διαγωνισμός.²⁾ 'Όρος ὅμως ἀπαραίτητος πρὶν κάθε κρίση νὰ ἔχτελεστοῦνε δημόσια στὴν 'Αθήνα ὅλα τὰ ἔργα (καλὰ και κακὰ, ἀδιάφορα) ποῦ θὰ σταλοῦνε στο διαγώνισμα.

Πρέπει τέλος πάντω μιὰ φορὰ νὰ νοιώξῃ τὸ στόμα

2) 'Αφτά δὲν τὰ λέω για τὸ πάπλωμα, μὰ για τὸ καλὸ της 'Ελληνικῆς τέχνης· ὁ δημιουργικὸς μου δρόμος, καλὸς κακὸς ἀδιάφορος, εἶναι πιά τόσο χαραγμένος ποῦ ἀνάγκη δὲν αἰσθάνομαι καμιά νὰ με βοηθήσῃ κανένας διαγωνισμός· ἔξω ἀπὸ ἀφτά με κανένα λόγο δὲ θὰ δεχόμενα νὰ λάβω μέρος ἢ δὲν εἶμουναι σίγουρος πὼς θὰ κριθοῦνε τὰ ἔργα ἀφτηρά, ἀμερόληπτα μὰ και μ' 'Ελληνικὴ αἰσθητικὴ.

'Ο Moréas εἶχεν ἀποκοιμηθεῖ.

Οἱ νοσοκόμοι του εἶχαν βγεῖ σιγὰ σιγὰ ἀπὸ τὸ δωμάτιο.

'Εσκεπτόμουν νὰ κάμω τὸ ἴδιο καὶ ἐγώ, ὅταν ἕνα automobile μεγάλο και πλούσιο, βερνικωμένο μαῦρο με ἀσημένια κοσμήματα, σταμάτησε στὴν ἐξώπορτα της Billas τῶν Ρόδων.

Μιὰ κυρία ἡλικιωμένη, ψηλὴ, ἀρχοντικὴ, μεγαλόπρεπη, κατέβηκε και προχωροῦσε πρὸς τὸν κῆπο και στὴ μέσα πόρτα.

Σὲ λίγα λεπτά ἡ νοσοκόμος ἐμπήκε σιγὰ και μοῦ ἔδωκε ἕνα ἐπισκεπτήριο.

'Ο Moréas ἐξύπνησε, και ὅπως εἶτανε ἀπ' τὸ ἄλλο πλευρὸ γυρισμένος, χωρὶς νὰ βλέπῃ, ἐρώτησε:

— Ποῖος εἶναι ἐκεῖ;

Τοῦ εἶπα, ἐγώ, και ἐσηκώθηκα και τοῦ εἰδείξα τὸ μπιλιέτο.

— 'Η κόμησσαι Τ., τοῦ ἐδιάβασα.

— 'Η κόμησσαι Τ.; Δὲν τὴ γνωρίζω! 'Ας μπη.

'Η νοσοκόμος τότε ἔμπασε μέσα τὴν ἀρχοντικὴ, μεγαλόπρεπη κυρία.

Προχωρῶντας ἐκίνησε ἀλαφρὰ τὸ κεφάλι της σὲ μίνα και παίρνοντας μιὰ καρέκλα ποῦ εἶταν κοντὰ στο κρεβάτι, εἶπε στο Moréas:

του τ' 'Ωδεῖο και νὰ μιλήσῃ παστρικά καὶ ἐπίσημα· νὰ μάς πῇ τί σκέφτεται· νὰ μάς πῇ τοὺς λόγους του. Γιατὶ τὸ κάτω κάτω τῆς γραφῆς ἢ δὲν ἔβρισκε τὸ κληροδότημα αὐτὸ ὠφέλιμο και ἀναγκαῖο για τὴν 'Ελληνικὴ τέχνη (δικαίωμα του), ἔπρεπε νὰ μὴ τὸ δεχτῇ. Μιὰ ποῦ τὸ δέχτηκε ἔπρεπε νὰ αἰσθάνεται και τὴ στοιχειώδη ἀξιοπρέπεια και καθήκο νὰ τὸ ἐχτελέσῃ.

Πρέπει νὰ μιλήσῃ τ' 'Ωδεῖο ἢ θέλῃ νὰ καθαριστῇ ἀπὸ τὴ βαρύτερη κατηγορία ποῦ ἄκουσε ἴσαμε σήμερις· πρέπει μάλιστα νὰ μάς πῇ τί ἔγιναν οἱ τόκοι τοῦ κληροδοτήματος δέκα χρόνια τώρα, ἂν και δὲν ἀφιβάλλω πὼς καλοσυνειδήτα θὰ χρησιμίσανε για νὰ φξήσουνε τὸ κεφάλαιο τοῦ κληροδοτήματος. Γιατὶ τ' 'Ωδεῖο δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα οὔτε για παιδαγωγικὸς ἢ διδαχτικὸς σκοποὺς νὰ ἐξοδιάσῃ ἀφτά τὰ χρήματα. Τὰ χρήματα ἀφτά δοθήκανε για τὴν 'Ελληνικὴ τέχνη· και μόνο για τὴν 'Ελληνικὴ τέχνη μπορούνε και πρέπει νὰ ἐξοδιαστοῦνε.

* *

Κάμποσον καιρὸ μοῦ πῆρε και τ' 'Ωδεῖο και οἱ πολέμοι του· ζάλισα και ἀρκετὰ τοὺς ἀναγνώστες τοῦ «Νουμά». Κι ἂν εἰπωθήκανε κάμποσα, ὅχι μόνο ἀπὸ μένα, μὰ πρῶτ' ἀπ' ὅλα ἀπὸ τὸ Βάρβογλη και ἀπὸ τὸ Συναδινὸ, ποῦ ἂν τὰ προσέχανε και τ' 'Ωδεῖο καὶ οἱ ἀντίπαλοί του κάποιο ὄφελος μπορεῖ νὰ βγαίνει και για τ' 'Ωδεῖο και για τὴν 'Ελληνικὴ τέχνη, πολὺ φοβάμαι πὼς οὔτε τ' 'Ωδεῖο μὰ οὔτε καὶ οἱ ἀντίπαλοί του θὰ μάς προσέξουνε ἀμερόληπτα και με τὸν πόθο τοῦ κοινῶ καλοῦ. 'Αμποτες νὰ βγῶ ψέφτης.

Για τὴν ὥρα ὅμως βρίσκω πὼς τὸν καιρὸ μου, και σὰς βεβαιῶνω μπόλικο δὲν τὸν ἔχω καθόλου, μπορῶ νὰ μεταχειριστῶ κάπως ὠφελιμότερα για τὴν 'Ελληνικὴ τέχνη και ἀνωδυνότερα για τοὺς ἀναγνώστες τοῦ «Νουμά» μας. Δηλώνω λοιπὸν πὼς σκοπὸ δὲν τῶχω νὰ ἐξακολουθήσω τὴ συζήτηση για τ' 'Ωδεῖο και για τοὺς κ. κ. Λαμπελὲτ και 'Αξιότιμη. Κι ἂς με συμπαθᾶνε οἱ ἀναγνώστες τοῦ «Νουμά» ποῦ τοὺς παρασκότησα.

Χάρκοβο, 20 τοῦ Μάρτη 1910.

ΜΑΝΟΛΗΣ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗΣ

Ο "ΝΟΥΜΑΣ,"

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ ΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ

Για τὴν 'Ελλάδα και τὴν Κρήτη δρ. 10

Για τὸ 'Εξωτερικὸ δρ. χρ. 12 1/2

Για τίς ἐπαρχίες δεχόμεστε και τρίμηνες (3 δρ. τὴν τρίμηνα) συνδρομές.

Κανένας δὲ γράφεται συνδρομητὴς ἢ δὲ στέλλει μπροστὰ τὴ συνδρομὴ του.

20 λεπτά τὸ φύλλο λεπτά 20

Τὰ περασμένα φύλλα τοῦ Νουμά πουλιοῦνται στο γραφεῖο μας στὴ διπλὴ τιμὴ.

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ. Στὰ κιόσκια (Σύνταγμα, 'Ομόνοια 'Εθν. Τράπεζα 'Υπ. Οικονομικῶν, Σταθμὸς Τροχιδρομίου ('Ακαδημία), Βουλὴ, Σταθμὸς ὑπογείου Σιδηροδρόμου ('Ομόνοια), στο κιόσκι Γιαννοπούλου (Χαυτεῖα), στὰ βιβλιοπωλεῖα 'Εστίας· Γ. Κολάρου και Σακέτου (ἀντίκρυ στὴ Βουλὴ).

Στὴν Κέρκυρα, Πάτρα και Βόλο, στὰ Πρακτορεῖα τῶν 'Εφημερίδων, στὸν Πύργο στο βιβλιοπωλεῖο τοῦ κ. Κ. Βαρουζῆ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Χατζηδακίς—Μιὰ ἀπὸ δαῦτες—Τὰ λόγια τοῦ Noreen—'Ο 'Εκπαιδευτικὸς ὄμιλος.

ΧΑΤΖΗΔΑΚΙΕΣ ἢ Χατζηδακισμοὺς—δὲ θυμούμαστε τώρα καλὰ καλὰ—ὀνόμασε κάποτε ο κ. Πάλλης τίς κουβέντες τοῦ καθηγητῆ Χατζηδάκη. 'Ο κ. Ψυχάρης τίς στόλισε με κάπως βαρύτερο ἐπίθετο στίς «Σκεψοῦλας» του ποῦ δημοσιευτήκανε ἄλλοτε στο «Νουμά» και τώρα τελευταῖα στὰ «Ρόδα καὶ Μῆλα». 'Όστόσο ο κ. καθηγητὴς στο ἄρθρο του «Τὸ πρότυπον δημοτικὸν σχολεῖον» ποῦ δημοσίεψε στίς «'Αθῆναι» τῆς Τρίτης ἀπόδειξε πὼς κι ο Ψυχάρης κι ο Πάλλης ἔχουνε δίκιο. Γιόμωτο Χατζηδακίς, δηλ. ψέματα και συκοφαντίες και κουτοπόνηρες ἀπορίες φαιδρὲς τὸ ἄρθρο του. Τέτια μέσα δὲν τὰ μεταχειρίστηκε οὔτε ο Ξενόπουλος για νὰ πολεμήσῃ τὸ καινούριο σχολεῖο. Κι ὅμως ο ἐπιστήμονας, ο γλωσσολόγος, ο ἄθροπος δηλ. ποῦ εἶχε ὑποχρέωση νὰ σέβεται τὸν ἑαυτὸ του ὅταν ἀγγίζει ζητήματα τῆς ἐπιστήμης του, δὲ ντρέπεται νὰ μεταχειρίζεται ποταπὰ μέσα για νὰ πολεμήσῃ μιὰ ιδέα ποῦ δὲν μπορεῖ—ἂν εἶναι ἐπιστήμονας ἀληθινὸς κι ὄχι γραμματέμπορος ὅαν τὸ Μιστριώτη

της καθὼς εἶχε καθίσει ἕνα μικρὸ πέτινο σακάκι και δυὸ τρεῖς ἐφημερίδες διπλωμένες.

'Ο Moréas κοιτάζοντας τὴν σιγὰ-σιγὰ, ἐγίνονταν φαιδρότερος, και ἔξαφνα:

— 'Εχετε, εἶπε, τὸ Matin μαζί σας, κυρία κόμησσαι; Διαβάζετε λοιπὸν τὸ Zigomar;

'Εκείνη διαμαρτυρήθηκε χωρὶς νὰ ἰννοῇ τίποτε και τοῦ εἰδείξε τὸν Gaulois και τὸ Eclair.

Σὲ λίγες στιγμὲς ἐσηκώθηκε, χαϊρέτησε και ἔφυγε, ἐνῶ ο Moréas ἔχαμογελοῦσε.

ΠΙΣΤΕΥΕΙΣ ΠΩΣ ΥΠΑΡΧΕΙ MORÉAS

"Ενα ἀπόγιομα ο Paul Adam καθότανε κοντὰ του. Εἶχε κρεμασμένο μονύελο σὲ μιὰ φαρδιὰ κορδέλλα και τὴ ροζέτα τοῦ ἀξιοματικῶ τῆς λεγεῶνος.

Φοροῦσε μεταξωτὸ μαῦρο γιλέκο και ρεντιγκότα μαῦρη και εἶτανε ὑπέροκμος.

'Ο Moréas τὴν ἡμέρα ἐκείνη—εἶταν ἀπὸ τίς χειρότερες προτελευταῖες του ἡμέρες—δὲν εἶχεν ὄρεξη νὰ μιλήσῃ καθόλου με τὸν παλιὸ του φίλο, καθὼς και με κανέναν.

'Ο Paul Adam ὡς τόσο τοῦ μιλοῦσε για πρά-

— 'Επιτρέπετε;

— Σὰς παρακαλῶ, ἀπάντησε ο Moréas, ἐνῶ τὴν ἐκοίταζα περίεργα.

— Εἶμαι θαυμάστριά σας, κύριε, εἶπε, ἐνῶ ἐκάθονταν, και ἤρθα νὰ σὰς προσφέρω τὸ φόρο τοῦ θαυμασμοῦ μου και τίς ὑπηρεσίες μου.

— Τίς ὑπηρεσίες σας; ἄλλὰ δὲν ἔννοῶ, κυρία, ἀπάντησεν ο Moréas.

'Η κόμησσαι ἀνάφερε τότε τὸ ὄνομα ἐνὸς καθολικοῦ τάγματος στο ὅποσον ἀνῆκε και ἀπὸ τὸ ὅποσον ἐστέλλονταν ἐκεῖ σὰ σ' ἕνα καθολικὸ, πιστὸ, ἄρρωστο.

'Ο Moréas καταλαβε ἀμέσως τί ἔτρεχε και τῆς ἀπάντησε:

— 'Ο θαυμασμός σας, κυρία μου, με συγκινεῖ πολὺ, ἄλλὰ τίς ὑπηρεσίες σας δὲν μπορῶ δυστυχῶς νὰ τίς δεχτῶ. Εἶμαι πολίτης Γάλλος, ἀλήθεια, ἄλλὰ εἶμαι 'Ελληνας και ὀρθόδοξος.

'Εκείνη τότε χριστιανικὰ τοῦ ἀπάντησε:

— Μοῦ ἐπιτρέπετε ὡς τόσο βέβαια νὰ προσέχωμαι για σὰς.

'Ο Moréas εἶπε:

— Εὐγενὴς κυρία, με συγκινεῖτε πολὺ.

'Η κόμησσαι εἶχεν ἀπιθώσει ἀπάνω στὰ γόνατά